

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedkyně JUDr. Marie Žiškové a soudců JUDr. Lenky Kaniové a JUDr. Filipa Dienstbiera ve věci žalobce: **R. K.**, zastoupen Mgr. Vladislavem Ježkem, advokátem se sídlem Kamenice 155, Náchod, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení, pracoviště Hradec Králové**, se sídlem Slezská 839, Hradec Králové o žalobě proti rozhodnutí žalované o námitkách ze dne 19. 10. 2012, č. j. 6203151328/46091-KRM, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 13. 6. 2014, č. j. 29Ad 1/2013 - 86,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **se zamítá.**
- II. Žalobce **nemá** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.
- III. Žalované **se nepřiznává** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti.
- IV. Odměna ustanoveného advokáta Mgr. Vladislava Ježka **se určuje** částkou 1.573 Kč. Tato částka bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 30 dnů od právní moci tohoto rozhodnutí.

O d ů v o d n ě n í :

I. Vymezení věci

[1] Rozhodnutím ze dne 3. 8. 2012, č. j. X, žalovaná žalobci (dále jen „stěžovateli“) odňala ode dne 10. 9. 2012 invalidní důchod, neboť podle posudku okresní správy sociálního zabezpečení (dále jen „OSSZ“) poklesla jeho pracovní schopnost z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu z 50% (tj. částečné invalidity) na 20%. Tato

procentuální míra poklesu pracovní schopnosti nepředstavuje žádný stupeň invalidity, neboť dle § 39 odst. 1 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění (dále jen „zákon o důchodovém pojištění“), invalidita prvního stupně vyžaduje pokles pracovní schopnosti alespoň o 35%. Stěžovatel s tímto rozhodnutím nesouhlasil a podal proti němu námitky. V rámci řízení o námitkách si žalovaná nechala zpracovat nový posudek o invaliditě, který vyslovil stejný závěr jako první posudek OSSZ, tedy že rozhodující příčinou dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu s nejvýznamnějším dopadem na pokles pracovní schopnosti stěžovatele (dále též „rozhodující příčina“) je chronický víceetážový bolestivý páteřový syndrom a že stěžovatelův zdravotní stav je stabilizován. Jediné, v čem žalovaná závěry správního orgánu prvního stupně korigovala, bylo to, že snížení pracovní schopnosti stěžovatele navýšila o 10% na výsledných 30%, což však podmínky přiznání invalidity prvního stupně stále nenaplnuje. Žalovaná tedy v záhlaví specifikovaným rozhodnutím námitky zamítla.

[2] Proti tomuto rozhodnutí stěžovatel brojl žalobou ke krajskému soudu, ve které předně namítal jeho nepřezkoumatelnost. Dále nesouhlasil s označením rozhodující příčiny jeho dlouhodobé pracovní neschopnosti, která byla záměrně kvalifikována tak, aby došlo k odebrání invalidního důchodu. Rovněž namítal, že odebráním důchodu pouze na základě změny právního předpisu došlo k porušení ochrany nabytých práv. Pro nové objektivní posouzení navrhoval provedení důkazu znaleckým posudkem.

[3] Krajský soud žalobu zamítl. Rozhodnutí žalované shledal přezkoumatelné, neboť bylo podrobně a vyčerpávajícím způsobem odůvodněno. Stanoví, jak byla určena rozhodující příčina dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu a jak proběhlo zařazení této příčiny do určité položky příslušného právního předpisu.

[4] K vyřízení dalších žalobních důvodů si krajský soud vyžádal posudek od Posudkové komise Ministerstva práce a sociálních věcí České republiky v Hradci Králové („první posudek komise“), který, ve shodě s oběma posudky OSSZ, stanovil jako rozhodující příčinu víceetážový bolestivý páteřní syndrom (dále jen „páteřní syndrom“). Míru poklesu schopnosti soustavné výdělečné činnosti vyjádřil 30% (kapitola XIII., oddíl E, položka 1 písm. b) přílohy vyhlášky č. 359/2009 Sb., o posuzování invalidity, dále jen „vyhlášky“). Zároveň posudková komise konstatovala, že za poslední čtyři roky došlo ke stabilizaci zdravotního stavu a vyloučila primární laterální sklerózu.

[5] Jelikož žalobce nesouhlasil se závěry tohoto posudku, předně s tím, že nemá primární laterální sklerózu, soud si od posudkové komise v Hradci Králové vyžádal doplňující posudek. Komise znovu prostudovala veškerou zdravotní dokumentaci a konzultovala odborníka na nervosvalová onemocnění neurologické kliniky FN Hradec Králové. Komise na hodnocení i následných závěrech setrvala, pouze k tomu doplnila podezření na primární laterální sklerózu, neboť u stěžovatele jsou některé příznaky tohoto onemocnění přítomny, jiné ale zase přítomny nejsou. Chorobu proto nelze ani potvrdit ani vyloučit. Pokud by se však o tuto chorobu u stěžovatele jednalo, míra poklesu pracovní schopnosti by činila 10%. Po dalších námitkách stěžovatele soud, pro co největší objektivitu, vyžádal další posudek, tentokrát od Posudkové komise v Praze („druhý posudek komise“). Tato komise v posudku konstatovala, že dostupné medicínské postupy neumožňují s jistotou určit, zda pacient primární laterální sklerózou trpí či nikoli. Pro

posuzování zdravotního stavu pro účely invalidity se však hodnotí funkční dopad zdravotního postižení na pracovní schopnost a k tomu není nutné znát přesnou diagnózu. Druhá posudková komise souhlasí s hodnocením vyjádřeným v doplněném posudku první posudkové komise, tedy že rozhodující příčinou je páteří syndrom a celková míra poklesu pracovní schopnosti je 30%.

[6] Za této situace soud stěžovatelově žádosti o doplnění dokazování znaleckým posudkem nevyhověl, protože by to bylo nadbytečné. Dle soudu obě posudkové komise přesvědčivě a úplně ozřejmily situaci ohledně existence či neexistence diagnózy primární laterální sklerózy. Pokud by bylo možné chorobu určit jednoznačněji, dostupné poznatky ze zdravotnictví by tak již učinily. Důležité, dle soudu, jsou funkční dopady zdravotních potíží na pracovní schopnost. Posudky se shodují, že pokud by se o primární laterální sklerózu jednalo, byla by míra poklesu pracovní schopnosti rovna 10%. Dle zákona o důchodovém pojištění se však má procentuelní hodnocení provádět na základě rozhodující příčiny (nejzávažnějšího onemocnění), kterou je v každém případě páteří syndrom, což ve výsledném hodnocení dle vyhlášky odpovídá míře poklesu pracovní schopnosti o 30%. Jelikož pro invaliditu prvního stupně je dle § 39 zákona o důchodovém pojištění třeba minimální míra poklesu pracovní schopnosti stanovena 35 %, žalovaná zamítnutím námitek stěžovatele a potvrzením rozhodnutí o odnětí invalidního důchodu nepochybila. Proto soud žalobu jako nedůvodnou zamítl.

II. Kasační stížnost a vyjádření žalované

[7] Stěžovatel podal proti rozsudku kasační stížnost. Předně spatřoval nezákonnost postupu krajského soudu v neprovedení stěžejního důkazního návrhu spočívajícím ve znaleckém posudku zkoumajícím stěžovatelův zdravotní stav. Znalcovy závěry přitom budou více odborné než závěry posudkových komisí a mohly by sjednotit dosud nashromážděné komisní posudky, které si v určitých pasážích odporují. Neprovedení znaleckého posudku zatížilo řízení vadou, která přivodila nesprávný skutkový závěr soudu. Stěžovatel rovněž nesouhlasí se závěrem soudu, že jeho stav je stabilizovaný a umožňuje vykonávat výdělečnou činnost bez zhoršení zdravotního stavu. V posudcích není zmíněno, z čeho lze na zlepšení jeho stavu usuzovat. Stěžovatelův stav se naopak zhoršil. Dále v kasační stížnosti namítl, že posudková komise MPSV je vůči žalované ve vztahu nadřízenosti a tudíž závěry podřízené komise nejsou nestranné. V dalším stěžovatel odkázal na žalobu podanou ke krajskému soudu.

[8] Na závěr stížnosti stěžovatel podotkl, že v případě jejího zamítnutí se rozhodnutí soudu podřídí, ale je přesvědčen, že neomezená pracovní činnost mu může přivodit nemalou újmu na zdraví s možnými trvalými následky. Ze všech shora uvedených důvodů stěžovatel navrhl, aby Nejvyšší správní soud napadený rozsudek zrušil.

[9] Žalovaná se ve svém vyjádření ke kasační stížnosti v podstatě ztotožnila s argumentací krajského soudu. Rozhodnutí o nároku na invalidní důchod je závislé především na odborném lékařském posouzení. Vypracování znalecké posudku je zcela nadbytečné, neboť posudky již plně a objektivně zjistily zdravotní stav stěžovatele. Proto žalovaná navrhla, aby soud kasační stížnost zamítl.

III. Posouzení věci Nejvyšším správním soudem

[10] Nejvyšší správní soud při posuzování kasační stížnosti nejprve hodnotil, zda jsou splněny podmínky řízení, přičemž dospěl k závěru, že kasační stížnost je projednatelná. Důvodnost kasační stížnosti posoudil v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů a zkoumal přitom, zda napadené rozhodnutí netrpí vadami, k nimž je povinen přihlídnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3, 4 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, dále jen „s. ř. s.“).

[11] Kasační stížnost není důvodná.

[12] Stěžovatelova námitka ohledně nezbytnosti provedení důkazu znaleckým posudkem je nedůvodná, neboť dle judikatury není třeba provést důkaz znaleckým posudkem, pokud posudkové komise zhodnotily procesní míru poklesu pracovní schopnosti posuzovaného shodně, přihlédly k jeho aktuálnímu zdravotnímu stavu a své stanovisko řádně odůvodnily (viz k tomu rozsudky ze dne 27. 10. 2004, č. j. 3 Ads 3/2004 - 89 nebo ze dne 25. 6. 2003, č. j. 2 Ads 9/2003 - 50; všechna citovaná judikatura jsou rozhodnutí Nejvyššího správního soudu, pokud není stanoveno jinak). Doplněný první posudek i druhý posudek shodně označily za rozhodující příčinu páteří syndrom a ohodnotily celkovou míru pracovní neschopnosti 30%. Posudky se rovněž shodly v tom, že za současných medicínských znalostí nelze s jistotou potvrdit ani vyloučit pozitivní diagnózu primární laterální sklerózy. Oba posudky se zabývaly dosavadním vývojem zdravotního stavu stěžovatele až do dne rozhodnutí žalované a v obou případech uvedly důvody, proč za rozhodující příčinu považují páteří syndrom a jak došly ke stanovení snížení pracovní schopnosti v míře 30%. Za této situace provedení dalšího znaleckého posouzení nebylo třeba, což ostatně i krajský soud ve svém rozhodnutí vysvětlil.

[13] Nyní posuzovaný případ se odlišuje od situace posuzované v rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 23. 11. 2003, č. j. 4 Ads 40/2003 - 217, kde posudková komise a soudní znalec označili za rozhodující příčinu jiné onemocnění. V tomto dřívějším rozhodnutí Nejvyšší správní soud konstatoval, že v situaci rozporu mezi závěry posudkové komise a znaleckého posudku je třeba provést další znalecký posudek.

[14] Nyní posuzovaná situace je specifická v tom, že obě posudkové komise se shodly, že diagnózu nelze jednoznačně určit. V tomto ohledu je třeba vnímat lékařství jako vědu neustále se vyvíjející. V praktických důsledcích, např. právě při posuzování invalidity, je v těchto případech nutno akceptovat, že kvůli nedostatečným současným medicínským poznatkům není možné nějakou chorobu s jistotou určit, ani vyloučit. Kdyby soud i v těchto situacích trval na provádění znaleckých posudků až do doby jednoznačného určení diagnózy, znalecké posuzování by nebralo konce. V těchto případech je tedy třeba pracovat i se závěrem, že diagnózu nelze jasně stanovit, přičemž tento závěr je poté nutno posuzovat stejně jako závěr u stanovitelné diagnózy.

[15] V souzené věci obě komise shodně konstatovaly nemožnost stanovení existence diagnózy primární laterální sklerózy. Stěžovatel tento závěr jinak, než svým tvrzením, nezpochybňuje. Oproti situaci v předchozím rozhodnutí tedy chybí názor odborníka

vrhající na závěry posudkových komisí stín pochybností. Za situace shody obou posudkových komisí na nemožnosti určit rozhodující příčinu a shodném ohodnocení poklesu pracovní schopnosti o 30% krajský soud postupoval správně, pokud stěžovatelem navrhované nové znalecké posouzení neprovedl.

[16] Námitka, že kvalifikace rozhodující příčiny byla záměrně vybrána tak, aby bylo odůvodněno odebrání invalidního důchodu, postrádá logiku. Posudky obou komisí se shodly na tom, že i kdyby se přeci jen o primární laterální sklerózu jednalo, tak by toto funkční postižení bylo hodnoceno jen 10% poklesem pracovní schopnosti [kapitola VI, písm. a) položky 6 vyhlášky], tedy mírou menší než v případě, kdy za rozhodující příčinu byl považován páteří syndrom.

[17] K nesouhlasu stěžovatele s hodnocením jeho zdravotního stavu jako stabilizovaného je nutno uvést, že soud v rámci soudního přezkumu není s to přezkoumávat závěry posudkových komisí co do jejich věcnosti, neboť k tomu nemá potřebné odborné znalosti. Posudek posudkové komise soud hodnotí jako každý jiný důkaz podle zásad upravených v § 77 odst. 2 s. ř. s., avšak s ohledem na mimořádný význam v tomto řízení bývá posudek důkazem rozhodujícím. Soud může hodnotit pouze přesvědčivost, logičnost a úplnost posudku a dále zdali nejsou žádné jiné skutečnosti nebo důkazy, kterými by správnost posudku mohla být zpochybněna (viz např. rozsudek ze dne 28. 3. 2013, č. j. 3 Ads 35/2012 - 27).

[18] Dle konstantní soudní praxe k odejmutí pobírané dávky důchodového pojištění může dojít ve třech případech: 1) posudkově významné zlepšení zdravotního stavu, 2) stabilizace zdravotního stavu spojená s adaptací např. na poúrazovou situaci a s tím i obnovením možnosti výdělečné činnosti nebo 3) dřívější posudkové nadhodnocení zdravotního stavu (tzv. posudkový omyl, srov. rozsudky ze dne 29. 7. 2003, č. j. 4 Ads 19/2003 - 48 a ze dne 26. 9. 2008, č. j. 6 Ads 31/2007 - 69).

[19] První i druhý posudek soudem přezkoumávaná kritéria naplňuje, neboť oba podrobně líčí historii chronických neurologických nálezů stěžovatele od roku 1998, ze které poté dovozují závěr, že páteří potíže jsou v posledních třech až čtyřech letech ustálené. Nadto Nejvyšší správní soud dodává, že změna ve stupni přiznané invalidity se nezakládá pouze na důvodu ustálení zdravotního stavu (důvod 1), ale především i na předchozím posudkovém nadhodnocení (důvod 3). Toto nadhodnocení shodně konstatují oba komisní posudky, k čemuž rovněž uvádějí důvody (absence míšní komprese či kořenového postižení). V posudcích se také konstatuje, že reálný pokles pracovní schopnosti v době předchozího posudku v roce 2003 byl v míře nepředstavující žádný stupeň invalidity (druhý posudek dokonce explicitně uvádí výši 30%).

[20] Další argumenty stěžovatele se omezují na prostý nesouhlas s odbornými závěry posudkových komisí. K tomu lze odkázat na soudní praxi, která vyjádřila obecnou zásadu pro posuzování poklesu schopnosti soustavné výdělečné činnosti, kdy se vychází ze zdravotního stavu doloženého výsledky funkčních vyšetření, nikoli ze subjektivních pocitů a stesků žalobce (srov. rozsudek ze dne 30. 11. 2009, č. j. 4 Ads 81/2009 - 46).

[21] Ani další námitka stěžovatele, že přijetím nové vyhlášky o posuzování invalidity došlo k porušení zásady ochrany nabytých práv, neobstojí. Z této zásady totiž neplyne požadavek naprosté neměnnosti právní úpravy. Z hlediska zpětné působnosti právních norem, právní teorie rozlišuje mezi pravou a nepravou retroaktivitou. Prává retroaktivita nastává v případě, kdy vznik právních vztahů je posuzován dle norem v té době ještě neúčinných. Tento případ by nastal, pokud by stěžovatelova invalidita za uplynulá období by zhodnocena dle *nyní* účinných právních předpisů jako situace neodpovídající invaliditě, a následně by mu byly zpětně odebrány důchodové dávky od jejich prvního přiznání v roce 1993 (resp. by po něm bylo požadováno navrácení dávek „nesprávně“ vyplacených). Toto by byl zřejmě nespravedlivý zásah do již nabytých práv. Prává retroaktivita je proto v našem právním řádu zásadně nepřipustná.

[22] Nepravá retroaktivita, oproti tomu, představuje případy, kdy dříve vzniklý právní vztah trvá i nadále, ale jeho právní následky se od okamžiku účinnosti nové právní úpravy posuzují dle této nově účinné právní úpravy. Nepravá retroaktivita je politickou nezbytností, neboť při zakotvení její nepřipustnosti by normotvůrce nemohl pružně měnit právní úpravu. Nezbytnost nepravé retroaktivity plyne i z požadavku rovnosti právních subjektů, dle kterého by rozsah práv a povinností měl být pro všechny adresáty právní normy v zásadě stejný, a proto se tento rozsah musí měnit s účinností nových norem. Z tohoto důvodu se příslušný právní vztah zásadně řídí dle v ten okamžik účinné právní normy (srov. rozsudek ze dne 11. 2. 2009, č. j. 6 Ads 119/2007 - 57). Rozhodnutí o odnětí invalidního důchodu s účinky do budoucnosti, provedené dle v době rozhodnutí účinné právní úpravy, představuje příklad nepravé retroaktivity a o zásah do nabytých práv se tak nejedná.

[23] Námitka systémové podjatosti posudkových komisí Ministerstva práce a sociálních věcí ve vztahu k žalované rovněž neobstojí. V tomto ohledu je možné odkázat na závěry Ústavního soudu, který toto uspořádání vztahů mezi posudkovými komisemi a ministerstvem protiústavní neshledal (nálezn Ústavního soudu ze dne 1. 11. 1995, sp. zn. II. ÚS 92/95). Tento nálezn je třeba vykládat tak, že skutečnost, že zdravotní stav posuzovala uvedená komise, sama o sobě nemůže být důvodem úspěšné námitky podjatosti. Stěžovatelem ničím nepodložená zpochybňování nestrannosti posudkové komise tedy nemohou závěry komise zpochybnit.

[24] Na závěr soud podotýká, že případné změny zdravotního stavu a s tím související snížení schopnosti výdělečné činnosti může stěžovatel samozřejmě uplatnit v nové žádosti o přiznání invalidního důchodu.

IV. Závěr a náklady řízení

[25] Ze shora uvedených důvodů Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že krajský soud postupoval správně, jestliže rozsudkem žalobu zamítl. Proto Nejvyšší správní soudu kasační stížnost ve výroku I. tohoto rozsudku zamítl.

[26] O náhradě nákladů řízení soud rozhodl v souladu s § 60 odst. 1 s. ř. s. Stěžovatel neměl ve věci úspěch, a proto nemá právo na náhradu nákladů řízení. Žalované v řízení o kasační stížnosti žádné náklady nad rámec její běžné úřední činnosti nevznikly.

[27] Usnesením Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 26. 5. 2014, č. j. 29 Ad 1/2013 - 68, byl stěžovateli ustanoven zástupce advokát Mgr. Vladislav Ježek. V takovém případě platí hotové výdaje a odměnu za zastupování stát; zástupce ustanovený v řízení před krajským soudem, je-li jím advokát, zastupuje žalobce i v řízení o kasační stížnosti (§ 35 odst. 8 s. ř. s.). Ustanovenému zástupci náleží mimosmluvní odměna za jeden úkon právní služby (tj. podání kasační stížnosti) podle § 11 odst. 1 písm. d) vyhlášky č. 177/1996 Sb. (advokátního tarifu). Soud proto přiznal ustanovenému zástupci v souladu se sazbou mimosmluvní odměny 1.000 Kč za jeden úkon právní služby [§ 7 bod 3 ve spojení s § 9 odst. 2 advokátního tarifu] a 300 Kč jako paušální náhradu výdajů s tímto úkonem spojenými (§ 13 odst. 3 advokátního tarifu). Celkem tedy zástupci náleží 1.300 Kč.

[28] Jelikož zástupce stěžovatele je plátcem daně z přidané hodnoty, zvýšil soud v souladu s § 57 odst. 2 s. ř. s. částku odpovídající odměně a náhradě hotových výdajů o částku 273 Kč odpovídající 21 % sazbě daně z přidané hodnoty [§ 47 odst. 1 písm. a) zákona č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty]. Celkem tedy zástupce stěžovatele náleží odměna ve výši 1.573 Kč.

P o u č e n í: Proti tomuto rozhodnutí **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 8. října 2014

JUDr. Marie Žiškova
předsedkyně senátu